

Povpraševanje in ponudba

- Povpraševanje
 - Ponudba
 - Tržno ravnovesje
 - Premiki
 - Primeri
-
- Literatura: Samuelson 3. poglavje

Povpraševanje

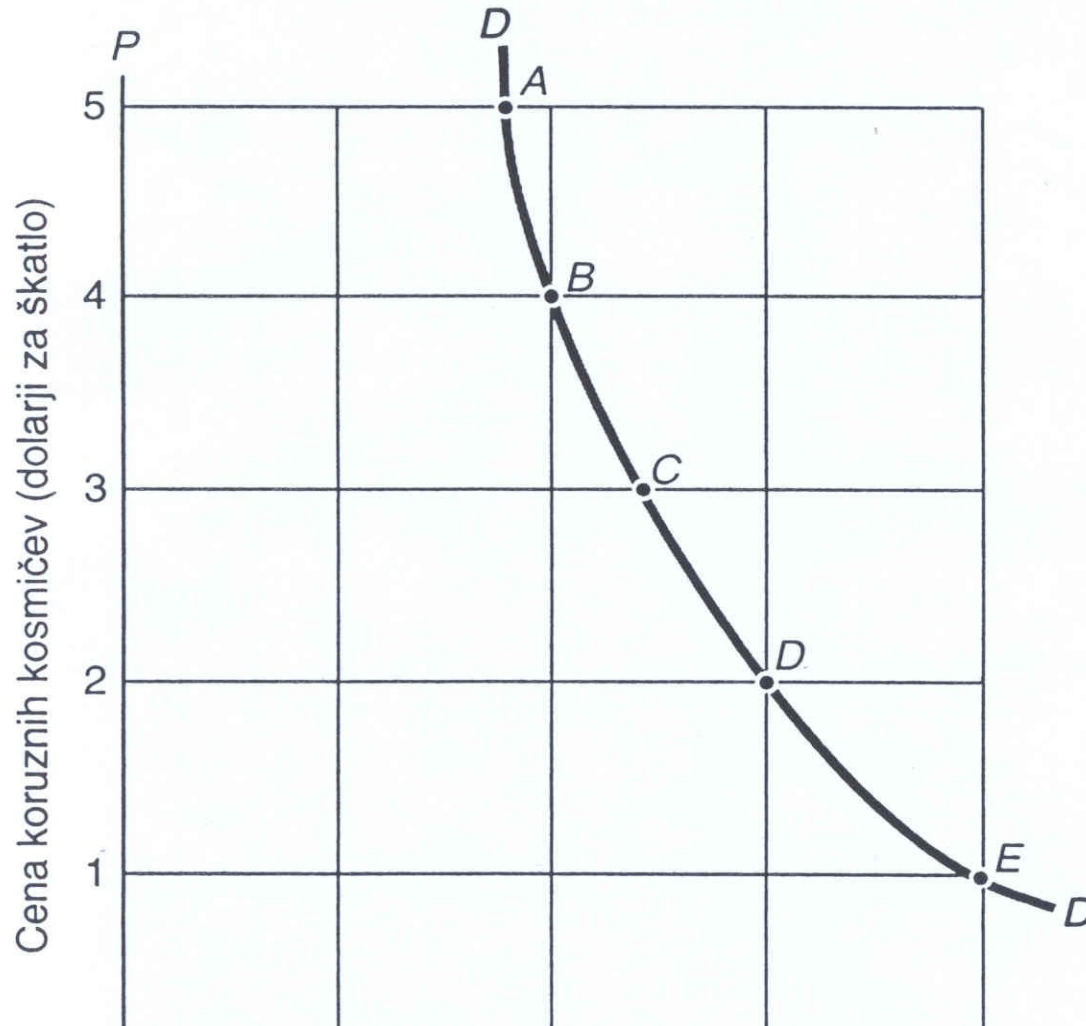
- Povpraševanje: razmerje med tržno ceno dobrine in količino povpraševanja po tej dobrini
- Razpredelnica povpraševanja
- Krivulja povpraševanja
- Tržno povpraševanje

Razpredelnica povpraševanja po koruznih kosmičih

	(1)	(2)
	Cena (dolarji za škatlo)	Količina pov- praševanja (milijoni škatel letno)
	<i>P</i>	<i>Q</i>
A	5	9
B	4	10
C	3	12
D	2	15
E	1	20

TABELA 3-1: Razpredelnica povpraševanja povezuje cene s količinami povpraševanja. Pri vsaki tržni ceni bodo potrošniki želeli kupiti določeno količino koruznih kosmičev. Ko se cena koruznih kosmičev zmanjša, se poveča količina povpraševanja po njih.

Pri krivulji povpraševanja za koruzne kosmiče merimo ceno (P) na ordinati (navpična os) in količino povpraševanja (Q) na abscisi (vodoravna os). Vsak par (P, Q) števil iz tabele 3-1 je narisana kot točka. Skozi te točke narišemo gladko (zvezno) krivuljo, ki nam da krivuljo povpraševanja DD . Negativni nagib krivulje povpraševanja po-
nazarja zakon padajočega povpraševanja.

Zakon padajočega povpraševanja

- Ko tržna cena izdelka naraste (ob predpostavki, da se ostali elementi povpraševanja ne spremenijo), kupci kupijo manjšo količino tega izdelka.
- Razlaga:
 - Učinek substitucije (nadomestitve)
 - Učinek (realnega) dohodka

Dejavniki povpraševanja

- Dohodek
- Število prebivalcev
- Cene povezanih dobrin
 - Substituti
 - Komplementi
- Potrebe, navade, okusi
- Sprememba dejavnikov povpraševanja spremeni (krivuljo) povpraševanje

Ponudba

- Ponudba kaže razmerje med tržno ceno in količino, ki so jo proizvajalci pripravljene proizvesti in prodati (pri nespremenjenih drugih dejavnikih)
- Razpredelnica ponudbe
- Krivulja po ponudbe

KRIVULJA PONUDBE

Tabela 3-3 kaže izmišljeno razpredelnico ponudbe za koruzne kosmiče, na sliki 3-4 pa so podatki iz tabele narisani v obliki krivulje ponudbe. Ti podatki kažejo, da pri ceni 1 dolar za škatlo ne bomo proizvedli nič koruznih kosmičev. Pri tako nizki ceni utegnejo proizvajalci žitaric svoje tovarne raje nameniti proizvodnji drugih žitaric za zajtrk, npr.

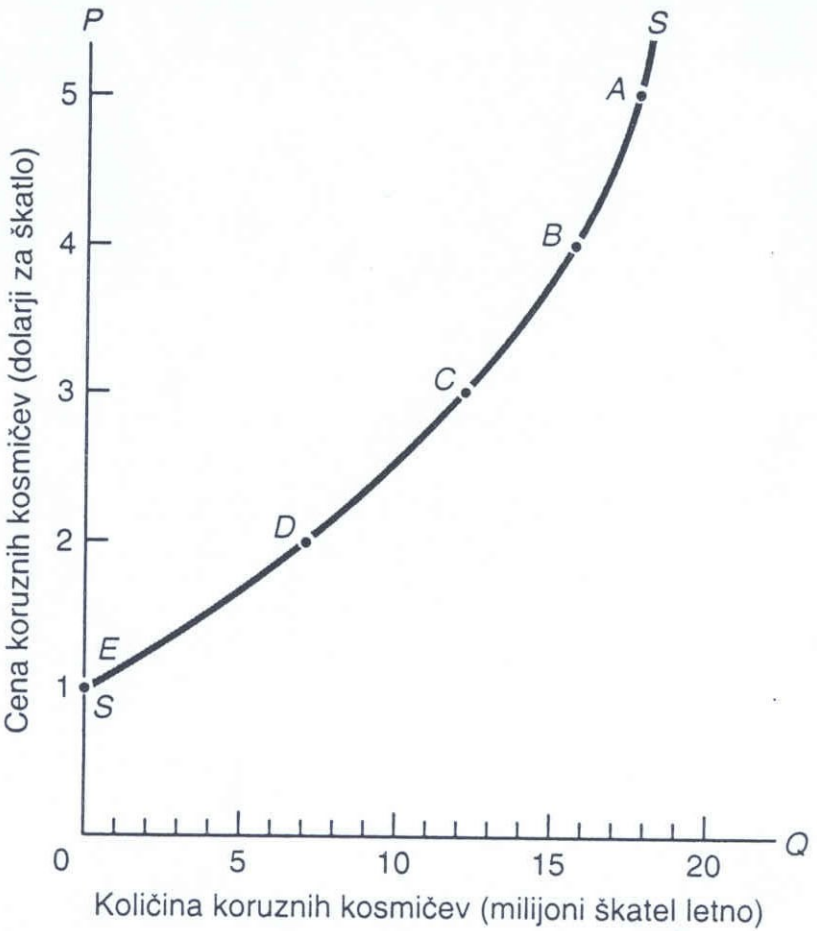
na voljo in voljevala na naba. Membrina v

Razpredelnica ponudbe koruznih kosmičev

	(1)	(2)
	Cena (dolarji za škatlo)	Ponujena količina (milijoni škatel letno)
	<i>P</i>	<i>Q</i>
A	5	18
B	4	16
C	3	12
D	2	7
E	1	0

TABELA 3-3: Razpredelnica ponudbe povezuje ponujeno količino s ceno
Tabela kaže pri vsaki količini ponujeno količino koruznih kosmičev, ki jih proizvajalec želi proizvesti in prodati. Ne spreglejte, da je povezava med ceno in ponujeno količino pozitivna.

SLIKA 3-4: Krivulja ponudbe povezuje ponujeno količino s ceno
Krivulja ponudbe kaže pare količine in cene iz tabele 3-3. Gladka (zvezna) krivulja povezuje te točke in daje naraščajočo krivuljo ponudbe, SS.

Dejavniki ponudbe

- Stroški
 - Tehnologija
 - Cene inputov
- Cene povezanih dobrin
- Politika vlade

- Sprememba dejavnikov ponudbe spremeni (krivuljo) ponudbo

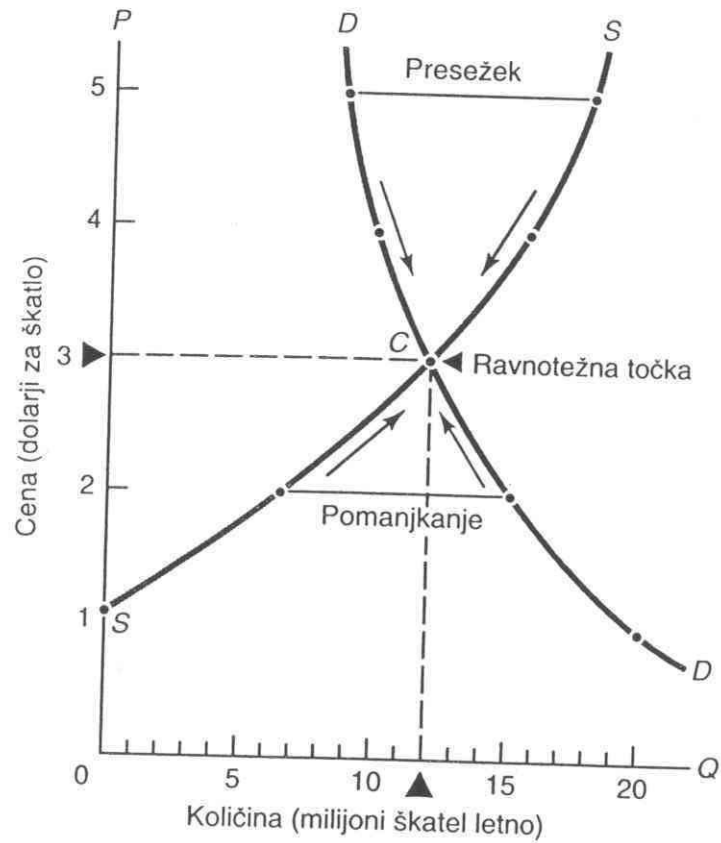
Konkurenčno ravnotežje

- Ravnotežje se oblikuje pri ceni, pri kateri je količina povpraševanja enaka ponujeni količini
- Ob ravnovesni ceni lahko vsi kupci kupijo kolikor želijo, vsi prodajalci lahko prodajo, kolikor želijo (clearing of the market)
- Ravnotežna cena se oblikuje v presečišču krivulj povpraševanja in ponudbe

TABELA 3-5: Ravnotežna cena se vzpostavi tam, kjer je količina povpraševanja enaka ponujeni
Tabela kaže ponujene količine in količine povpraševanja pri različnih cenah. Le pri ravnotežni ceni 3 dolarjev za škatlo je ponujena količina enaka povpraševani. Pri prenizki ceni imamo pomanjkanje (presežno povpraševanje) in cena bo zrasla. Previsoka cena pa povzroča presežek (presežno ponudbo), ki bo ceno znižal.

Kombinacija povpraševanja in ponudbe koruznih kosmičev

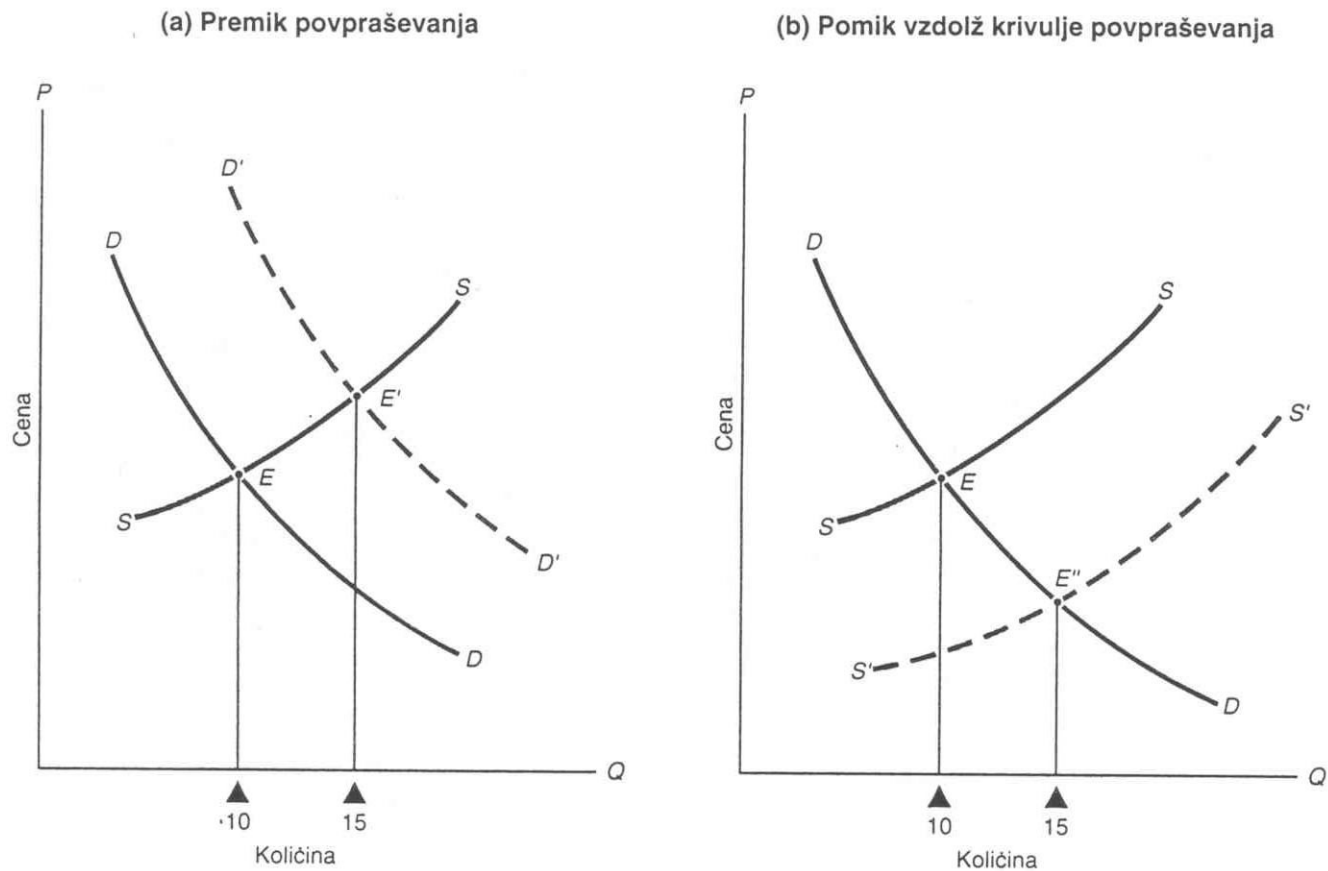
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Možna cena (dolarji za škatlo)	Količina povpraševanja (milijoni škatel letno)	Ponujena količina (milijoni škatel letno)	Tržno stanje	Pritisk na cene
A	5	9	18	Presežek	↓Navzdol
B	4	10	16	Presežek	↓Navzdol
C	3	12	12	Ravnotežje	Nevtralen
D	2	15	7	Pomanjkanje	↑Navzgor
E	1	20	0	Pomanjkanje	↑Navzgor

SLIKA 3-6: Tržno ravnotežje se vzpostavi pri sečišču krivulj ponudbe in povpraševanja. Tržna ravnovesna cena in količina je pri sečišču krivulj ponudbe in povpraševanja. Pri ceni 3 dolarjev, v točki C, so podjetja pripravljena ponuditi točno toliko, kolikor so potrošniki pripravljene kupiti. Ko je cena prenizka (denimo pri 2 dolarjih), je količina povpraševanja večja od ponujene, pojavi se pomanjkanje in cena se dvigne proti ravnotežni. Kaj se zgodi pri ceni 4 dolarjev?

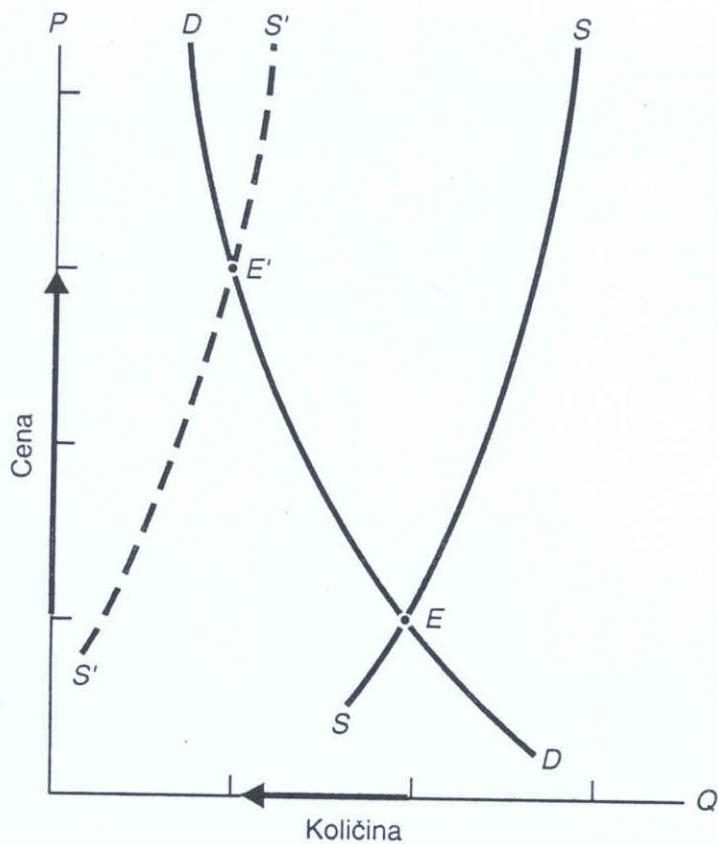
Premiki (krivulje) povpraševanja

- Povečanje (v desno)
- Zmanjšanje (v levo)

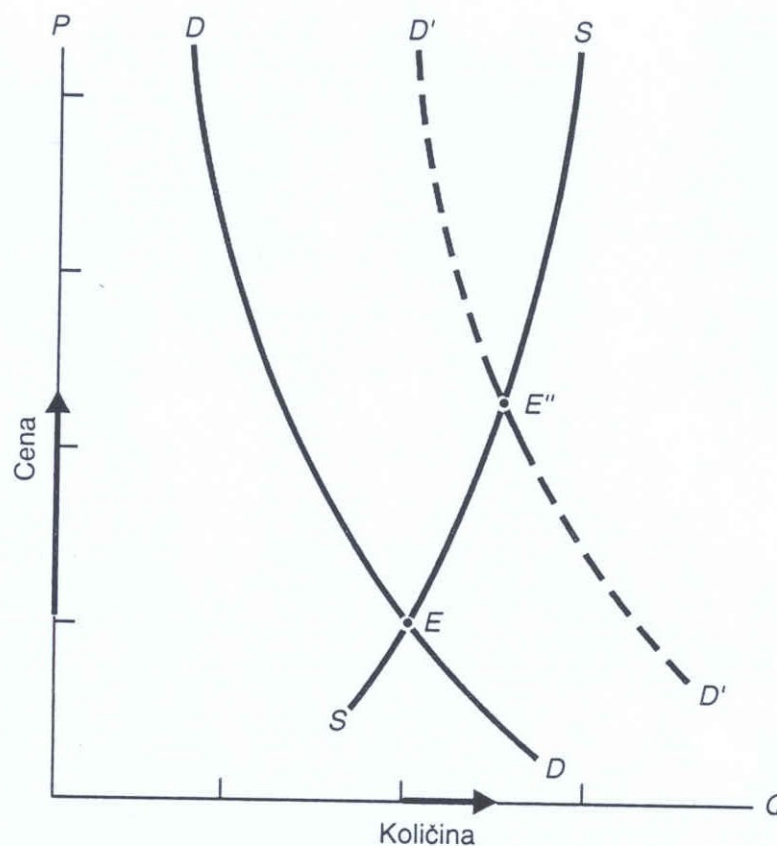

SLIKA 3-8: Premiki krivulje in pomiki po krivulji
 Začnimo pri začetnem ravnotežju v E in količini 10 enot. Pri (a) povečanje povpraševanja (to je premik krivulje povpraševanja) prinese novo ravnotežje 15 enot v E' . Pri (b) pa premik ponudbe povzroči pomik vzdolž krivulje povpraševanja iz E v E'' .

(a) Premik ponudbe

(b) Premik povpraševanja

SLIKA 3-7: Premik ponudbe ali povpraševanja spremeni ravnotežno ceno in količino
(a) Če se ponudba premakne na levo, se pri izhodiščni ceni pojavi pomanjkanje. Cena se bo dvigovala, dokler ne bodo kupljene in prodane količine v novem ravnotežju E' spet enake.
(b) Premik krivulje povpraševanja vodi v presežno povpraševanje (pomanjkanje). Cena se bo zviševala, saj sta se ravnotežna cena in količina premaknili navzgor v E'' .

Uporaba teorije povpraševanja in ponudbe

- Ekonomika kmetijstva: omejevanje pridelave
- Učinek (prevalitev) davka
- Racioniranje s cenami
- Predpisane cene:
 - Minimalna plača
 - Nadzor cen energije
 - Črna borza

Tržna struktura (oblike konkurence)

- Število kupcev in prodajalcev
- Stopnja diferenciacije (razlikovanja) blaga
- Mobilnost proizvodnih faktorjev

- Informiranost
- Racionalnost (homo oeconomicus)

Oblike tržne konkurence (tržne strukture)

- Popolna konkurenca
 - Veliko število kupcev in prodajalcev
 - Mobilnost proizvodnih faktorjev
 - Homogen proizvod
- Prosta konkurenca
 - Mobilnost faktorjev
- Monopolistična konkurenca
 - Mobilnost proizvodnih faktorjev
 - Diferenciran proizvod
- Duopol: dva ponudnika
- Monopol: En prodajalec